

2. ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

2.1 สถานการณ์ด้านศิลปะและวัฒนธรรมของภูเก็ต

• ศาสนาและความเชื่อ

1) ศาสนา

ชาวภูเก็ตส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม นอกจากนั้นก็ยังมีศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาซิก และฮินดู การนับถือศาสนาขึ้นอยู่กับเชื้อสายของบรรพบุรุษในตระกูล การนับถือศาสนาต่างกันไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง แต่ทำให้เกิดการผสมผสานด้านความเชื่อและวัฒนธรรมของคนในชุมชนไปในตัว ความแตกต่างของแต่ละศาสนา ในภูเก็ตที่ผ่านมายังเห็นได้แต่จากการแต่งกาย การใช้ภาษา และลักษณะทางสรีรวิทยา เท่านั้น

1.1) ศาสนาพุทธ ก่อนที่ชาวภูเก็ตจะเจริญรุ่งเรืองนั้นชาวภูเก็ตรุ่นแรกนับถือ

เทพ ฝี่ วิญญาณ เวทมนต์คาถา มาก่อน เมื่อศาสนาพุทธเข้ามามีอิทธิพลในภูเก็ต ชาวภูเก็ตได้นำความเชื่อของพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเดิม ฉะนั้นชาวพุทธในภูเก็ต จึงมีความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของพระนารายณ์ พระพรหม พระอิศวร และเซียนองค์ต่าง ๆ ของจีน และยังคงไปวัดเมื่อถึงเทศกาล หรือประเพณีสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะ เกิดจากการแต่งงานระหว่างกลุ่ม ที่มีมารดาหรือบิดา เป็นคนไทย การอบรมสั่งสอนในการสืบทอดวัฒนธรรมด้านศาสนาจึงยังคงความเป็นพุทธ ในขณะที่เดียวกันก็ยังผสมผสานความเชื่อทางฝ่ายบิดา หรือมารดาซึ่งอาจจะเคยนับถือลัทธิอื่นได้อย่างลงตัว

1.2) ศาสนาคริสต์ ศาสนาคริสต์ในภูเก็ต มีทั้งผู้ที่นับถือคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกและ

นิกายโปรเตสแตนต์ สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์นั้นเริ่มมาจากมิชชันนารีจากมาเลเซียเข้ามาเผยแพร่ในภูเก็ตราว ปี ค.ศ.1871และใช้ภาษาจีนยกเกี้ยน ในการสอนศาสนา หลังจากนั้นประมาณ 4 ปี มิชชันนารีชื่อวิลเลียม เมค โดนัล (William Mac Donal) และฟิลิป เจ ฮอคการ์ด (Philip J. Hocquard) ได้เดินทางจากปีนังสู่ภูเก็ตขณะนั้นมีผู้นับถือศาสนาคริสต์ในภูเก็ตเพียง 8 คน และมีมิชชันนารีทั้งสองท่านได้ทำพิธีศีลมหาสนิทแก่ชาวภูเก็ต ต่อมานายอ๋องหิ้น (Ong Hin) ได้รวบรวมเงินจากการขายขนมซื้อบ้านเลขที่ 24 ถนนกลางเพื่อเป็นสถานที่พบปะของคริสตศาสนิกชนและเผยแพร่ประกาศข่าวประเสริฐของพระผู้เป็นเจ้า เป็นสถานที่สำหรับสวดมนต์และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจนถึงปัจจุบัน ขณะนี้ชาวภูเขิตนับถือศาสนาคริสต์นิกายนี้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและกลุ่มชนพื้นเมืองเช่นพวกชาว ไทยใหม่หรือชาว เลและได้ขยายโบสถ์คริสต์จักรออกไปหลายแห่งในปัจจุบัน

ส่วนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกนั้น ได้เข้ามาเผยแพร่เข้ามาในภูเก็ตตั้งแต่สมัยอยุธยาจากการนำของชาวโปรตุเกส ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ่อค้าชาวฝรั่งเศสเข้ามาตั้งห้างค้าตีบุกในภูเก็ตเป็นจำนวนมากประกอบกับพระองค์ให้อิสระในการ 2 ศิลปวัฒนธรรมนับถือศาสนา กลุ่ม มิชชันนารี จึง หมุนเวียนเข้ามาเผยแพร่ศาสนาเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้การเผยแพร่ ศาสนา ในระยะแรกไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนเริ่ม ปรากฏหลักฐาน ชัดเจนราวประมาณ ค .ศ.1935- 1945 พระสงฆ์คณะซาเลเซียน โดย คุณพ่อมาริโอ รูเช็ดดู ได้เข้ามาสร้างศาสนสถานชื่อโบสถ์นักบุญฟรังซิส เซเวียร์ ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นโบสถ์แม่พระรับเกียรติยกขึ้นสวรรค์ ที่ซอยตลิ่งชัน นับปัจจุบันศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก มีผู้ศรัทธาเข้าร่วมนับถือมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาส เช่น ชาวเล โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์สึนามิที่ศาสนาคริสต์ได้เข้ามาช่วยเหลือเรื่องการสร้างบ้าน การให้การศึกษ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

1.3) ศาสนาฮินดู ชาวฮินดูที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นชนผิวดำ จากอินเดียตอนใต้ เช่นรัฐทมิฬนาฑู รัฐมัทธาสา และบริเวณอ่าวเบงกอลคือจากบังกลาเทศ จากคำบอกเล่าของนายเอ็ม วี ลู (นายห้างไพรัช สโตร์) ประธานมูลนิธิภูเก็ตตันตายุตาปานี ได้กล่าวว่าชาวอินเดียเข้ามาในภูเก็ตประมาณปี ค .ศ.1940 เป็นกลุ่มเล็กๆ ส่วนหนึ่งมาจากอินเดียโดยตรง อีกส่วนหนึ่งมาจากปีนัง เดิมมีวัดฮินดูอยู่บริเวณแถวหน้า (ริมถนนเทพกระษัตรี) เป็นห้องแถวไม้บริเวณร้านปิ่นสุทินในปัจจุบันจนกระทั่งจำนวนของชาวฮินดูในภูเก็ตมากขึ้นนายจินนายา เจ๊ะดี ผู้ประกอบอาชีพเงินกู้ได้นำเงินที่ได้จากการบริจาคไปซื้อที่ดินบริเวณถนนสุทัศน์ เป็นที่สร้างวัดฮินดูตันตายุตาปานีในปัจจุบัน วัดแห่งนี้นับถือ พระพิฆเนศ พระลักษมี ปัจจุบันความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาฮินดูมีน้อยลงเพราะ มีการแต่งงานกับคนไทยทำให้ คนรุ่นใหม่หันมานับถือศาสนาพุทธมากขึ้น โดยกลุ่ม คนฮินดูที่ยังเคร่งครัดอย่างมากต่อการนับถือพระเจ้าตามแบบของฮินดู คือครอบครัวของร้านไพรัช สโตร์ คาดว่าในอนาคตศาสนาฮินดูในภูเก็ตคงจะลดลงและหมดไป

1.4) ศาสนาซิก ชาวซิกในภูเก็ตเข้ามาประมาณ 70-80 ปีมาแล้ว ครั้งแรกกลุ่มชาวสิกข์อพยพเข้ามาอยู่ที่ ปีนัง แล้วค่อยอพยพเข้าสู่ภูเก็ต ในระยะแรกมีเพียง 10 คน เข้ามาประกอบอาชีพขายผ้าบริเวณถนนกลาง ย่านการค้าเมืองเก่าของภูเก็ต ถนนกลาง และได้จัดตั้งวัด ซิก คุรุทวาราทิ ถนนสุทัศน์ ชาว ซิกในภูเก็ตทำมาหากินอย่างสงบ และช่วยเหลือสังคมชาวภูเก็ต โดยเฉพาะ เด็กด้อยโอกาส ได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ศาสนาซิกน่าจะเจริญรุ่งเรืองในภูเก็ตต่อไปเพราะชาวซิกยังคงศรัทธาต่อศาสนาอย่างเคร่งครัดทุกวันพระของศาสนา ซิกจะมีชาวสิกข์มาทำบุญเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะชาวซิกในภูเก็ตฐานะดีไม่แต่งงานกับคนนอกศาสนา ส่วนหนึ่งส่งลูกไปเรียนที่อินเดีย สิ่งเหล่านี้อาจจะ เป็นจุดแข็งของศาสนาซิกที่เจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ

1.5) ศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามเข้ามาในภูเก็ตเมื่อใดยังไม่ปรากฏ หลักฐานชัดเจน เพียงแต่ปรากฏในพงศาวดารกลางมีการบันทึกไว้ว่า “ เมืองกลางแต่ก่อนจอมร้างบ้านตะเคียนเป็นเจ้า

เมือง เมียจอมร้างเป็นแขกมาจากเมืองไทร ชื่อหมาเสี้ย ลูกลม หุ้มเฒ่า” ฉะนั้นจึงสันนิษฐาน ได้มีชาวมุสลิมเข้ามาอยู่ในภูเก็ตนานแล้ว โดยเข้ามา 2 สาย คือสายที่อพยพมาจากมาเลเซีย และสายที่มาจากอาหรับ ทั้ง 2 สายนี้แตกต่างกันตรงการสวมหมวกของผู้ชาย ถ้าสวมหมวก หนีบดำแสดงว่ามาจากมาเลเซีย ผู้ชายที่สวมหมวกหนีบสีขาวจะเป็นสายที่มาจากอาหรับ ปัจจุบันการสังเกตการแต่งกายแบบนี้สังเกตไม่ได้อีกแล้วเพราะภาพรวมแล้วผู้ชายมุสลิมในภูเก็ตมีการแต่งกายที่มีลักษณะเหมือนกันคือสวมหมวกถักใบเล็ก ๆ บนศีรษะและผู้หญิงก็มีเพียงผ้าคลุมศีรษะสีล้วนสวยงามเท่านั้น และในช่วงประมาณ 3 ปีที่ผ่านมายังมีอิสลามสายอาหรับจากสามจังหวัดภาคใต้เข้ามาอยู่ในภูเก็ตมากขึ้น สังเกตจากลักษณะการแต่งกายของผู้หญิงที่คลุมหน้าเกือบทั้งหมดด้วย ผ้าสีดำ กระโปรงสีดำยาวคลุมพืน ส่วนผู้ชายที่พบจะสวมหมวกที่พันรอบศีรษะและปล่อยด้านหลังเป็นหางยาวคล้ายหางกระรอกทำให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่เคยปรากฏในจังหวัดภูเก็ตมาก่อน

นอกจากศาสนาสำคัญ ๆ ที่กล่าว มาแล้วยังมีลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋าซึ่งชาวจีนในจังหวัดภูเก็ตยังนิยมนับถือกันมาจนถึงปัจจุบันควบคู่กับการนับถือเทพเจ้าหรือเขียนต่าง ๆ และนิยมไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามศาลเจ้าต่าง ๆ เพื่อทำบุญ สะเดาะเคราะห์ และขอโชคลาภต่าง ๆ ในโอกาสต่าง ๆ

2) ความเชื่อและพิธีกรรมท้องถิ่น

ด้วยสังคมดั้งเดิมของชาวภูเก็ตเป็นสังคมชนบท ความเชื่อเรื่องภูตผี เทวดา พระภูมิเจ้าที่ จึงเป็นความเชื่อที่เริ่มต้นในสังคมภูเก็ตและเป็นความเชื่อที่ฝังลึกยาวนานจนถึงปัจจุบัน เช่นการตั้งศาลพระภูมิ คนภูเก็ตเชื่อสายไทยมีความเชื่อว่าศาลพระภูมิเป็นที่สิงสถิตย์ของวิญญาณของเจ้าที่หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า เจ้าที่เจ้าทาง และถือว่าท่านเป็นผู้ดูแลรักษาบ้าน รักษาที่ทาง ที่อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความสวัสดิมงคลให้กับผู้อยู่อาศัย ฉะนั้นพิธีตั้งพระภูมิเจ้าที่จึงเป็นที่นิยม สำหรับคนภูเก็ตเชื่อสายจีนฮกเกี้ยน นิยมบูชาเทวดา ที่ เรียกว่า ถี้ก้ง อัญเชิญไว้ที่หิ้งเล็ก ๆ ที่ติดไว้หน้าบ้านด้านซ้ายมือของตัวบ้านเพื่อบูชาเทวดาให้ท่านช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ และบางบ้านจะมีพระภูมิเจ้าที่ตามแบบประเพณีจีน วางบนพื้นในบ้านมี รูปลักษณะคล้ายที่วาง ถี้ก้ง แต่วางบนพื้น และมีการวางผลไม้ กราบไหว้บูชาทุกวันเช่นเดียวกันกับการบูชาถี้ก้งเพื่อรักษาผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ปัจจุบันกิจกรรมนี้ยังคงมีอยู่

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่อง ตายาย การบูชาตายายทุกปี ถ้าไม่ทำอาจถูกตายายอย่าง (ลงโทษ) ให้เกิดอาเพศต่าง ๆ ซึ่งยังเชื่อถือจนถึงปัจจุบัน พิธีที่กระทำเกี่ยวกับตายายและถือปฏิบัติในวันที่ 12 มีนาคม ของทุกปีคือพิธีบูชาตายายผีกลาง ที่วัดม่วงโกมารภัทร์ อำเภอถลางจังหวัดภูเก็ต มีผู้ศรัทธา ความเชื่อ มาร่วมในพิธีมาก สำหรับ เรื่องตายายเฉพาะในแต่ละบ้านนั้นจะมีความเชื่อเฉพาะแต่ละบ้านไป

ความเชื่อเกี่ยวกับยาสมุนไพร และยาต้มประจำหมู่บ้าน ถือเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญ ชาวภูเก็แต่เดิมจะนิยมรักษาโรคด้วยการต้ม ยาหม้อกับหม้อไทย แต่ปัจจุบัน การต้มยาไทยไม่เป็นที่นิยม เพราะยุ่งยากในการต้มยา ใช้วิธีการกินยาลูกกลอนแทน แต่การรักษา ด้วยสมุนไพรอื่น ๆ ก็ยังคงมีอยู่ เช่นการใช้เสลดพังพอนพกรอยแผลที่ถูกตะขาบกัด เป็นลมพิษ สำหรับ คนที่มีเชื้อสายจีนนิยมไปเซียมซีขอยาจากปุดจ้อ บางคนใช้วิธีการเข้าทรงเพื่อถามเกี่ยวกับยาที่จะรักษา

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อของชาว ไทยใหม่หรือชาว เลซึ่งถือว่าเป็นชน ดั้งเดิมของชาวภูเก็ต ที่อพยพมาจากประเทศมาเลเซียเข้ามาตั้ง รกรากจนกลายเป็นชาวภูเก็ตไปแล้ว วมิต้านิยมแลความเชื่อที่ น่าสนใจ เช่นการลอยเรือ ของชาวเลเกาะสิเหร่ ประเพณีนี้เกิดจากความเชื่อว่าการที่ เขา ต้องมีชีวิตที่ ผูกพันกับทะเล คลื่นลมร้ายแรงที่พวกเขาต้องเสี่ยงภัย เขาจึงมีความเชื่อเรื่อง **ชินทะเล** (เชื่อว่าเป็นผี พ้าชนิดหนึ่งที่อยู่ในทะเล มีลักษณะเป็นดวงไฟสีต่าง ๆ) เขาทำพิธีลอยเรือเพื่อขอให้อำนาจภูตผี คும்ครอง ซึ่งถ้าทำให้วิญญาณเหล่านั้นพอใจจะดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่เขา พิธีนี้จึงทำเพื่อใ ห้ เจ้าเกาะช่วยคุ้มครอง และเพื่อขับไล่สิ่ง งามมงคลออกจากเกาะ โดยการใช้ไม้ระกำ มาต่อเรือ สลัก ตึกตาเท่ากับจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นผีพาย เพื่อการสะเดาเคราะห์ และมีโตะหมอเป็นผู้ทำพิธี การลอยเรือ พร้อมทำไม้กายุธาดัก ซึ่งมีลักษณะเหมือนไม้กางเขนแต่ที่ปลายไม้ทั้งส องด้านจะมีใบ กระพ้อผูกไว้ทั้งสองด้านเพื่อโบกสะบัด พัดสิ่งชั่วร้ายออกจากเกาะ

สำหรับการเกิดนั้นชาวเลจะมีสอบรอด(รอดหมายถึงการให้เงินตอบแทน) เพื่อตั้งราคาให้หมอ ต่ำแยะ เพื่อให้การคลอดปลอดภัย ประกอบด้วย ข้าวสาร 1 กระป๋องนม ด้ายดิบ 1 ขด เทียน 1 เล่ม หมาก 5 คำ พลุ 5 ใบเงินแล้วแต่จะให้ ด้านการตาย เมื่อมีผู้ตายเกิดขึ้นในบ้าน จะรีบฝังไม้เก็บ ไม้วาน เมื่อฝังศพผู้ตายแล้ว จะปลุกมะพร้าว 1 ต้น ถ้ามะพร้าววงอกงามดีแสดงว่า ทำให้ลูกหลานมีความสุข ความเจริญ

- **ประเพณีที่สำคัญของชาวภูเก็ตที่ยังมีการสืบสานอยู่ถึงปัจจุบัน**

1) ประเพณีกินผัก หรือที่เรียกว่า เจ๊ยะฉ่าย ซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 9 ถึงวัน ขึ้น 9 ค่ำเดือน 9 ของจีน ซึ่งตรงกับเดือน 10 ของไทยหรือประมาณเดือนกันยายน ประเพณีกินผักถือ ว่าเป็นประเพณีดั้งเดิมของชาวภูเก็ตซึ่งเป็นประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากจีน เริ่มจัดที่อำเภอกะ ทุซึ่ง เกิดจากชาวจีนกรรมกรเหมืองแร่จัดทำขึ้นตามความเชื่อเดิมตั้งแต่เขาเคยอยู่ในประเทศจีน เป้าหมาย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและภัยอันตรายต่าง ๆ โดยได้ส่งตัวแทนไปนำ ขี้เถ้าและควันรูปจากมณฑลกังไส ในประเทศจีนนำมาบูชาที่ศาลเจ้ากะทุเป็นแห่ง แรก โดยเป็นการ ผสมผสานความเชื่อของจีนในลัทธิต่าง ๆ ได้แก่ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และการนับถือเทพเจ้าบนดิน บนสวรรค์ และพระอิศวร (เง็กเซียนฮ่องเต้) ผู้ยิ่งใหญ่ในจักรวาล และความเชื่อในพระพุทธศาสนา แบบมหายาน

พิธีกรรมการกินผักอาจจะทำได้ทั้งที่บ้านและที่ ศาลเจ้า ผู้ที่ตั้งใจจะกินผัก อาจจะเนื่องจากได้บนบานศาลกล่าวเอาไว้ว่าของให้หมดจากทุกขั้ศกโรคภัยต่างๆแล้วจะกิน แก้วบ หรือเกิดจากความศรัทธาโดยเฉพาะมิได้บนบานศาลกล่าวใด ๆ แต่จะกินผักตามเทศกาล เมื่อถึงเวลาเทศกาลถ้าเป็นการกินที่บ้านจะต้องเตรียมล้างบ้าน เก็บกวาดบ้าน ล้างถ้วยชามจาน และ แยกจานที่จะใช้ในการกินผักไว้ต่างหาก ตัวของผู้กินอาจจะทำพิธีล้างท้อง ไมกินเนื้อสัตว์ 1 วันล่วงหน้าเพื่อความสะอาดของตนที่เรียกว่า **เซ็ง** จากนั้นก็จตุรปูบอกเทวดา **กิวอ่องไตเต** ถึงการให้สัญญาที่จะกินผัก รักษาตนให้บริสุทธิ์สะอาดตลอดเวลาที่กินผัก สำหรับพิธีกรรมในศาลเจ้าก็จะเริ่มด้วยการยกตะเกียงน้ำมัน 9 ดวงซึ่งเปรียบเสมือนดวงวิญญาณของเทพเจ้า 9 องค์ เรียกว่า **การยกเสาโกเต็ง** นอกจากนี้ก็มีพิธีย่อย ๆ ได้แก่ การบูชาเทพเจ้า โดยการนำเครื่องเช่นบูชาเทพเจ้าทั้งที่บ้านและที่ศาลเจ้า พิธีโขกั๋น เป็นพิธีการเลี้ยงทหาร พิธีช้องเก็ง พิธีสวดมนต์ พิธีบูชาดาว มีการแจกฐ์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้กินผัก พิธีแห่พระเพื่อให้พระได้อวยพรประชาชนที่ตั้งโต๊ะคอยรับพระสองริมข้างทาง พิธีลุยไฟ เพื่อพิสูจน์ศรัทธาของผู้อธิษฐาน พิธีถือศีลกินผัก พิธีโก้ยห่าน กระทำหลัง พิธีลุยไฟ เป็นการสะเดาะเคราะห์ และมีการประทับตราสีแดงด้านหลังเสื้อที่สวม เรียกว่า **โต๊ะอิน** พิธีส่งท้ายคือพิธีส่งพระ โดยกลางวันจะมีการส่งเทวดาหรือเจ็กเซียนฮ่องเต้ ส่วนกลางคืนส่งกิวอ่อง กลับสู่สวรรค์ โดยทางทะเล เมื่อขบวนพระออกพ้นประตูศาลเจ้าตะเกียงที่แขวนอยู่บนเสาโกเต็งจะยกลง ซึ่งหมายถึงทหารที่เรียกมาชุมนุมจะถูกส่งกลับ เป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีการกินผักในปัจจุบัน ความเคร่งครัดในระเบียบต่างๆ เริ่มลดน้อยลงไปมากพอสมควรเนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว เห็นได้จากจำนวนพระที่เข้าทรงมีจำนวนมากขึ้น มีการจัดระเบียบแถวม้าทรง ที่ เน้นความสวยงามของขบวน การแสดงอภินิหารของม้าทรงที่เน้นสีสัน และความหวาดเสียวที่เพิ่มปริมาณขึ้นตามลำดับ คนที่เข้าไปกินผักในศาลเจ้า บางส่วนกินเพื่อความสนุกสนานหรือ กินเพราะเป็นแฟชั่นไม่ได้เข้าใจถึงหลักการแท้จริงของประเพณี

อาหารที่กิน เดิมประเพณีการกินผักคือการถือศีลกินอาหารที่ทางศาลเจ้าจัดให้เพื่อความ เป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าพิธีโดยให้ผู้กินผักช่วยทำบุญตามศรัทธา แต่ในปัจจุบันมีร้านอาหารในเทศกาลกินผักมากมาย และขายดีมาก เทศกาลนี้มองในภาพรวมจึงจะกลายเป็นเทศกาลธุรกิจอาหารเจมากขึ้น

2) ประเพณีพ้อต่อ นายประสิทธิ์ ชินการณ์ ได้ให้นิยามคำว่า พ้อต่อ หมายถึง

การอนุเคราะห์ผู้อื่น ให้ล่วงพ้นทุกข์ หรือพ้นจากสิ่งกีดขวาง พิธีกรรมนี้เน้นถึงการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว พิธีกรรมนี้จัดขึ้นในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจีน ชาวภูเก็ทเชื่อสายจีน(พวกบาบ๋า) จะทำพิธีกรรมนี้ทั้งในบ้านและในที่สาธารณะ และมีความเชื่อว่าวิญญาณของผู้ล่วงลับไปแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้กลับมายังโลกมนุษย์เพื่อเยี่ยมลูกหลาน ลูกหลานจึงต้องจัดอาหารคาวหวานไว้ต้อนรับและบูชาบรรพบุรุษ สำหรับในที่สาธารณะเช่น ตลาดสด ถนน กระบี่ และที่บางเหนียว จะจัดให้มี **การป่ายบัว** หมายถึงการนำอาหารคาวหวาน มาจัดตกแต่ง เป็นพิเศษ

มาตั้งบนโต๊ะยาว ให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วแต่ไร้ญาติตามที่สาธารณะต่าง ๆ ได้มีอาหารได้กิน เพื่อเป็นการทำบุญ

ประเพณีพ้อต่อ เป็นประเพณีที่เหมือนกับเตี ोनสิบของชาวพุทธในภูเก็ต ซึ่งเป็นการทำบุญให้กับบรรพบุรุษเป็นประเพณีที่ยังคงจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพราะความศรัทธาของชาวภูเก็ตเชื้อสายจีนยังคงมีอยู่ แต่มีเริ่มลดลง เพราะคนรุ่นใหม่เริ่มไม่สนใจและไม่มีเหตุ ผลของคนรุ่นเก่า ที่ชัดเจนมาอธิบายถึงที่มาของพิธีกรรมที่จะทำให้เกิดความศรัทธาได้อย่างยั่งยืน

3) ประเพณีไหว้เทวดา เป็นประเพณีของชาวจีนฮกเกี้ยนจะจัดขึ้นถัดจากวันตรุษจีนไป 9 วัน เริ่มตั้งแต่หลังเที่ยงคืนของวันที่ 8 เป็นต้นไปจนถึงวันที่ 9 เพื่อเป็นการรำลึกถึงเทวดาที่ชื่อองค์เตียวเทียงชื่อของชาวฮกเกี้ยนที่มีความวสา มา รถในด้านโหราศาสตร์และการทำนายชะตากรรมบ้านเมืองตลอดจนบุคคลสำคัญถูกต้องมาตลอดซึ่งได้เสียชีวิตลงในวันถัดจากวันตรุษจีนไป 9 วัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบแทนพระคุณเทวดาหรือเทพเจ้าบนสวรรค์ที่ช่วยปกป้องคนไทยเชื้อสายจีน

4) ประเพณี เทศกาล สารทเดือนสิบ เป็นของชนพุทธเชื้อสายไทยของภูเก็ต บางวัดเช่นวัดเทพกษัตรี ยังคงดำรงพิธีกรรมโบราณไว้ เช่นการทำกระทงเปรต การชิงเปรต การแห่จาดเดือนสิบ การแข่งขันการทำสอบช่อไปวัด แต่วัดอื่น ๆ ก็จัดปกติเหมือนการทำบุญใส่บาตรทั่วไป

5) ประเพณีชักพระหรือลากพระ เป็นประเพณีที่หมดไปจากภูเก็ต ประมาณ 60 ปี ซึ่งในอดีตกลุ่มคนไทยภูเก็ต ใช้เกวียนในการลากพระ ปัจจุบันการอพยพเคลื่อนย้ายกลุ่มคนจากฝั่งตะวันออกมาสู่ตะวันตกมากขึ้นทำให้บางท้องถิ่นมีการฟื้นฟูประเพณีลากพระ ขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการลากพระตามประเพณีของฝั่งตะวันออก ไม่ใช่แบบฝั่งตะวันตกของชาวภูเก็ตแต่เดิม

6) ประเพณีการทำบุญขวัญเด็ก ถ้าเป็นในเมืองภูเก็ตจะเป็นแบบจีน และนิยมจะทำเมื่อเด็กอายุได้ 1 ปี เริ่มต้นด้วยการนำเด็กอาบน้ำในตอนเช้าก่อนเข้าพิธี โขนผมเด็ก ให้เกลี้ยง นำเด็กไปไหว้พระในบ้านและพระที่ศาลเจ้า ส่วนมากนิยม ศาลเจ้าปู่ดจ้อ และขอชื่อเป็นทางการ (เป็นชื่อจีน) ขอพรจากพระ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เด็ก ผู้ใหญ่ในครอบครัว จะเตรียมขนมมงคลสำหรับเด็ก ถ้าเป็นเด็กชายจะมีไข่ทาสิแดงและข้าวเหนียวผัดน้ำมันคลุกซีอิ้ว รอยหอมเจียว (เรียกว่าอ้วบั้ง) เพื่อไหว้บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว ถ้าเป็นผู้หญิงจะทำขนมเต่าแดง แทนไข่ทาสิแดง จากนั้นจะนำอาหารเหล่านี้แจกเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียง เป็นการบอกกล่าวว่าลูกบ้านนี้อายุ 1 เดือนแล้ว บ้านที่ได้รับอ้วบั้ง จะนำอั้งเปา กระดาษแดง หมี่ซั่ว ไข่ไก่ เป็นสิริมงคลแก่เด็ก สำหรับครอบครัวที่เป็นคนไทยไม่ประกอบพิธีกรรมนี้ ปัจจุบันพิธีกรรมแบบนี้ลดน้อยลงมากอาจจะเนื่องมาจากสภาวะทางสังคมเปลี่ยนไป ครอบครัวปัจจุบันไม่ใช่ครอบครัวขยายอีกต่อไป ส่วน ชื่อจีนก็ไม่ใช่ที่นิยมในปัจจุบัน ทุกครอบครัว เน้นการตั้งชื่อไทยมากกว่าชื่อจีน จะมีบ้างเป็นบางครอบครัวที่มีปู่ ย่า ตายาย

อาศัยอยู่ด้วยกันกับหลาน ๆ ก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เดิมและจัดทำพิธีนี้ให้แก่หลาน ๆ ถ้าหมดคนรุ่นนี้แล้วคิดว่าสิ่งเหล่านี้คงเป็นเพียงตำนาน ที่เล่าขานในสังคมภูเก็ทดเท่านั้น

7) ประเพณีการแต่งงาน การแต่งงานของชาวภูเก็ตในแต่ละ อำเภอมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะกลุ่มคนในสังคม ได้แก่กลุ่มคนไทย กลุ่มคนจีนและกลุ่มคนอิสลาม ปัจจุบันการ แต่งงานของคนภูเก็ตไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนไทย คนไทยเชื้อสายจีน และกลุ่มคนอิสลาม ต่างมี วัฒนธรรมผสมผสานเข้ามามีอิทธิพลต่อพิธีการแต่งงาน เช่นการแต่งกาย ของเจ้าสาว นิยมชุดสีขาว ใช้ผ้าลูกไม้ หรือผ้าชีฟองบาง คลุมศีรษะด้วยผ้าลูกไม้บาง ถือช่อดอกไม้แบบยุโรป ในทุกกลุ่มใน ภูเก็ต และบางครอบครัวอาจจะมีพิธีดั้งเดิมบ้างเช่นพิธีนิกะ ในศาสนาอิสลาม แต่ก็เป็พิธีที่จัด เฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น เมื่อเป็นพิธีที่มีแขกเหรื่อมากก็จะจัดแบบสากลนิยม ส่วนกลุ่มคน ไทยเชื้อสายจีนนั้น ยังมีพิธีกรรมที่ แตกต่างออกไปบ้างเช่นนำพิธีรับไหว้แบบไทย มา ร่วมกับ พิธีผ่าง เต้หรือพิธียกขา แบบจีน ความเชื่อเรื่องการเวียนสาดเวียนหมอน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เป็นความเชื่อ ว่าการที่นำคู่แต่งงานที่อยู่กันยืดยาว ครอบครัวมีความสุข รักใคร่กลมเกลียวกัน เสมอต้นเสมอ ปลาย มาเป็นตุ๋วอย่างหรือเป็นการเอาฤกษ์ดีในครองคู่ของเจ้าบ่าวเจ้าสาว ยังมีการทำ อยู่บ้างใน ปัจจุบัน

8) พิธีงานศพ ในสังคมภูเก็ตปัจจุบัน จะได้เห็นพิธีการจัดงานศพแบบจีนเต็ม รูปแบบนั้นน้อยมาก เพราะการจัดงานศพแบบจีนนั้นต้องใช้งบประมาณสูงมาก ฐานะทางการเงิน ของลูกหลานปัจจุบัน ไม่อำนวยในการจัดงานศพแบบดั้งเดิมแล้ว และอาจจะเป็นปัญหาต่อการจราจร เพราะการทำศพแบบจีนจะต้องใช้วิธีการหาม ต้องปิดถนนทั้งสาย ซึ่งอาจสร้างปัญหา การจราจรได้ นอกจากนี้สถานที่ฝังศพเริ่มจะหายากขึ้น และสิ่งที่เปลี่ยนมากคือเกือบทุกครอบครัวไม่นิยมไว้ศพที่ บ้านเหมือนสมัยก่อน จะนำมาไว้วัด และเมื่อสวดศพเสร็จทั้งเจ้าภาพและผู้มาในงานต่างกลับบ้าน วันรุ่งขึ้นจึงค่อยไปไหม้ไม่ต้องมีการเผาศพตลอดคืน ไม่มีมหรสพแสดง หรือมีการสวดมอลัย เช่นแต่ ก่อน นอกจากนี้การไว้ทุกข์ก็ได้เคร่งครัดเหมือนสมัยโบราณที่จะต้องไว้ทุกข์โดยการสวมเสื้อ ผ้าที่ บ่งบอกการเปลี่ยนตามระยะเวลาเช่น สามเดือนแรกสวมเสื้อผ้าเนื้อดิบ สามเดือนที่สอง เปลี่ยนเสื้อ เป็นสีเขียวย สดท้ายจึงเปลี่ยนเสื้อเป็นสีแดง จึงจะเป็นการสิ้นสุดการไว้ทุกข์

พิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับงานศพจีนในภูเก็ตก็เปลี่ยนแปลง ลงไปด้วยเช่น การร้องไห้เสียงดังเพื่อรับโลงศพเข้าบ้าน การร้องไห้ของญาติหรือผู้รู้จัก โดยการแสดงความเสียใจ ต่อการสูญเสีย ที่เรียกว่า ฮ่าวหล้า สิ่งเหล่านี้หมดไปจากสังคมภูเก็ต แต่การไว้ทุกข์โดยการสวมผ้า เนื้อดิบยังคงปฏิบัติอยู่ในหลายครอบครัวโดยเฉพาะกลุ่มคนเชื้อสายจีน

9) ประเพณีการรับรองแขก ซึ่งในอดีตของคนภูเก็ต นิยมการต้อนรับแขกนอก

บ้าน ตามร้านค้าแพ ร้านอาหารมากกว่าการต้อนรับในบ้าน ปี ปัจจุบันการต้อนรับใน ลักษณะนี้ลดลง เพราะนิยมการต้อนรับแขกในบ้านมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่นๆที่ชาวภูเก็ตยังคงยึดถือ ปฏิบัติกันมาซึ่งบางอย่างก็เป็น ประเพณีไทย และประเพณีทางศาสนา โดยทั่วไปเช่น ประเพณี สงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีทำบุญกลางบ้าน และประเพณีถือศีลของชาวมุสลิมเป็นต้น และ บางอย่างเป็นประเพณี ท้องถิ่นภูเก็ต เช่นประเพณีทำนํ้ามนต์ (ชาวไทยใหม่ตำบลราไวย์) เพื่อสะเดาะเคราะห์และส่งเสริม ชีวิตให้มีความสุขและประกอบอาชีพให้เจริญขึ้น ประเพณีไหว้หลาดตาโต๊ะ (ชาวไทยใหม่ตำบลราไวย์) เพื่อขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองลูกหลานในหมู่บ้านให้อยู่รอดปลอดภัยและมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นต้น รายละเอียดในภาคผนวก

● ศิลปะการแสดง

เนื่องจากภูเก็ต จากภูเก็ตเป็นเมืองที่ประกอบด้วย กลุ่มคนหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา และ หลายวัฒนธรรมอาศัยอยู่ ดังนั้นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวภูเก็ตจึงมีความหลากหลายและ สัมพันธ์กับคติความเชื่อ ศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่สืบเนื่องกันมา ปัจจุบันศิลปะการแสดงต่างๆ หลายอย่างของภูเก็ตเริ่มสูญหายและไม่ได้เป็นที่นิยมเช่นเดิม เพราะคนรุ่นใหม่ไม่นิยมและไม่มีการสืบ สานต่อในที่นี่จึงขอเสนอข้อมูล ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภูเก็ตซึ่งยังมีการแสดงต่อเนื่องถึงปัจจุบันมา นำเสนอได้แก่

1) การแสดงหุ่นเชิดการเหล้

คณะหุ่นเชิดจีนการเหล้ในภูเก็ตมีการแสดงมาตั้งแต่อดีต โดยนายเทียนศักดิ์ องค์กรพฤษชา หรือแป๊ะถาว ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ชื่อแป๊ะอินผู้เป็นบิดา เชื่อว่าเป็นมรดกตกทอด มาจากเมืองจีน การเชิดหุ่นจีนการเหล้จะทำให้โอกาสต่างๆได้แก่ เทศกาลไหว้เทวดา การ ว่าจ้างวานให้แสดงแก้บนและ การว่าจ้างให้แสดงในงานมงคลต่างๆเช่นงานขึ้นบ้านใหม่ และงานเปิด ร้านค้าเป็นต้น ทั้งนี้การแสดงจะมีการประโคมดนตรีประกอบอันได้แก่ ข้อง ปี่โย้ย หรือปี่ตีแต้ และ กลอง การแสดงหุ่นการเหล้ถึงแม้เจ้าของคณะจะมีอายุมากแล้วแต่ก็ได้มีการสืบสานแล ะถ่ายทอด ศิลปะสู่คนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นไม่ขาดสาย แต่ความนิยมปัจจุบันอาจน้อยลงเหลือไว้เฉพาะในกลุ่ม คนไทยเชื้อสายจีนที่ยังเคร่งครัดประเพณีเท่านั้น

2) การแสดงรองเง็ง

รองเง็ง หรือหล้อแห็ง เป็นมหรสพพื้นเมืองภาคใต้ฝั่งทะเลตะวันตกที่มีการผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้กับวัฒนธรรมพื้นบ้านมาลายู เป็นการแสดงทำรำประกอบคำร้องซึ่ง มีลักษณะคล้ายเพลงปฏิพากย์ คือผู้กเป็นกลอนร้องโต้ตอบกันระหว่างชาย หญิง ทำนองเกี่ยวพาราสิ โดยใช้ภาษามลายู ดนตรีประกอบมีฉิ่ง รำมะนา โหม่ง และไวโอลิน ซึ่งเครื่องดนตรีชนิดหลังนี้ดู

แปลกแยกจากเครื่องดนตรีพื้นเมืองชนิดอื่น ผู้รับงานสันนิษฐานว่า อาจได้รับอิทธิพลจากชาวโปรตุเกสและฮอลันดาที่เข้ามาตั้งสถานการค้าและมีอิทธิพลอยู่ในแถบมาเลเซียและอินโดนีเซียในสมัยอยุธยา เดิมมหรสพชนิดนี้นิยมเล่นในหมู่ชาวบ้านทั่วไป ทั้งชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม และชาวเล แต่ร่องเงิงในภูเก็ตฝึกซ้อมเล่นกันเฉพาะในหมู่ชาวเลเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการจัดตั้งเป็นคณะรับจ้างงานทั่วไป ปัจจุบันมีเหลือคณะร่องเงิงเหลืออยู่ไม่กี่คณะ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนชาวเล เนื่องจากร่องเงิงเป็นการแสดงชนิดหนึ่งที่ต้องใช้ประกอบในพิธีกรรมสำคัญเช่นการลอยเรือเป็นต้น คณะร่องเงิงที่มีชื่อเสียงที่สุดปัจจุบันอยู่ที่เกาะสิเหร่เป็นของ ป้าจิว ประโมังกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานรางวัลเกียรติคุณอนุรักษ์มรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งนี้การแสดงร่องเงิงปัจจุบันได้มีการดัดแปลงใหม่เนื่องจากไม่มีผู้ชายที่สามารถเล่นร่องเงิงในภาษามลายูได้เหมือนสมัยโบราณ จึงใช้ผู้หญิงแสดงทั้งหมด และมีการปรับแต่งทำร่า ให้สวยงามและพร้อมเพรียงเพลงที่ใช้ร้องส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ ทะเล ความรัก และการออกของของผู้หญิงต่อคนรักที่ออกไปทะเล เป็นต้น

3) การแสดงหนังตะลุง

ในอดีตหนังตะลุงเป็นมหรสพยอดนิยมในภาคใต้ นอกเหนือจากโนราแล้ว ไม่มีการแสดงใดที่จะดึงดูดใจได้เท่าหนังตะลุง ด้วยความนิยมทำให้หนังตะลุงแพร่ขึ้นไปถึงภาคกลางโดยมีเพชรบุรีเป็นศูนย์กลาง ส่วนภาคอีสานดัดแปลงเป็นหนังปราโมทัย

ชาวบ้านภาคใต้แบ่งหนังตะลุงออกเป็นสองสายใหญ่ ๆ คือ หนังฝั่งตะวันออก หรือ “หนังปละออก” ได้แก่ หนังตะลุงจากสุราษฎร์ ชุมพร นครฯ พัทลุง สงขลา กับหนังฝั่งตะวันตกหรือ “หนังปละตก” ได้แก่ พังงา ภูเก็ต ทั้งสองสายมีรายละเอียดในขั้นตอนการเล่นแตกต่างกัน เช่น ลำดับในการแสดง กล่าวคือหนังปละตกจะเริ่มด้วยการออกสามรูป คือ หน้าน้ำ หน้าไฟ และฤๅษี ต่อด้วยลิงดำ ลิงขาว แล้วจึงออกรูปประกาศ (เอ๋ยนามบุชา ทวยเทพ ครูบาอาจารย์ และเจ้าภาพ) แต่หนังปละออกจะเริ่มด้วยพระอิศวร ทรงโคศุภราช แล้วออกรูปประกาศ การสืบทอดวิชาเล่นหนังตะลุงนั้น จะเป็นลักษณะที่ครูหนังซึ่งออกตระเวนเล่นตามถิ่นต่าง ๆ เมื่อพบชาวบ้านคนใดมีใจรักอยากเรียน ก็สั่งสอนครอบครุมอบวิชากัน อีกลักษณะคือถ่ายทอดกันเองในสายตระกูล ทั้งบังคับปะเกณท์ ทั้งสมัครใจ แล้วแต่กรณีไป สำหรับภูเก็ตแต่เดิมหนังตะลุงเป็นที่นิยม มากและมีคณะหนังตะลุงอยู่หลายคณะ แต่ปัจจุบันเหลืออยู่คณะเดียวคือคณะของลุงชวน ประสมทรัพย์ ซึ่งมีอายุมากแล้วจึงไม่ค่อยออกรับเล่นในงานทั่วไปเช่นในอดีต ยกเว้นแต่ช่วงที่มีเทศกาล สำคัญหรืองานแสดงโชว์ การแสดงหนังตะลุงได้ตีผู้เป็นนายหนังได้ต้องมีปฏิภาณดีและ เก่งด้านการใช้ภาษาทั้งภาษาราชการศัพท์และท้องถิ่น ซึ่งเด็กรุ่นใหม่มักไม่ค่อยมีใครมีทักษะและความสนใจด้านนี้ทำให้ขาดการสืบทอด

4) การแสดงต้นหยง

การแสดงต้นหยงหรือเพลงต้นหยงหรือล้อแห่งต้นหยง เป็นศิลปะการแสดงที่มีลักษณะการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ฝั่งตะวันตกกับวัฒนธรรมพื้นบ้านมาลายู ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนที่มีความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อได้เป็นอย่างดี ลักษณะการแสดงเป็นการผสมผสานระหว่างท่าเต้นกับบทร้องซึ่งปัจจุบันมีการดัดแปลงเป็นภาษาไทย แต่ยังคงทำนองและท่าเต้นคล้ายมาลายูไว้บ้าง ลักษณะกลอนที่ผูกคล้องโต้ตอบกันระหว่างนางรำกับชายคู่รำที่มักเป็นกลอนปฏิกฤษณ์และกลอนโบราณที่ร้องต่อกันมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องความรักและการเกี่ยวพาราสีเป็นสำคัญ โดยมีคำขึ้นต้นว่าต้นหยง ต้นหยงเสมอ การแสดงต้นหยงจะสนุกถ้าผู้เล่นมีปฏิภาณไหวพริบสูงและสามารถคิดกลอนโต้ตอบได้เร็ว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบเพลงคือรำมะนาและไวโอลินเป็นหลัก โดยโอกาสที่จะแสดงส่วนใหญ่คืองานรื่นเริงหรืองานมงคลต่างๆทั้งของชาวไทยพุทธและมุสลิม ศิลปะการแสดงต้นหยงปัจจุบันในภูเก็ตหาดูได้ยากขึ้นทุกที่เพราะคนรุ่นเก่าที่แสดงมีอายุมากขึ้นและคนรุ่นใหม่ไม่สนใจใครอยากสืบทอด ด้วยเหตุนี้ทางชาวบ้านชุมชนปากคลองน้ำโดยคุณ กายจนา วิจารณ์พงษ์ จึงได้มีการรวบรวมบุคคลกรและภูมิปัญญาด้านนี้ในชุมชน เพื่อทำการฝึกหัดเด็กรุ่นใหม่และผู้สนใจในการแสดงต้นหยงเพื่อสืบสานการละเล่นนี้ และ จัดตั้งคณะต้นหยงกลุ่มอนุรักษ์ บ้านปากคลองน้ำ โดยได้ร่วมแสดงเปิดตัวครั้งแรกในงานถนนวัฒนธรรมภูเก็ตปี พ.ศ. 2548 ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีทำให้คณะต้นหยงปากคลองน้ำได้รับเชิญไปแสดงในงานต่างๆทั้งราชการและเอกชนตลอดมา

2.2 ปัญหาด้านศิลปะและวัฒนธรรม

- ศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นภูเก็ตหลายอย่างได้เริ่มสูญหายหรือมีการยึดถือปฏิบัติน้อยลง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและ สังคมทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจสืบทอดเพราะเห็นเป็นของคร่ำครึ การฝึกหัดสืบทอดต้องใช้เวลาและไม่เป็นระบบ แนนอนไม่มีเอกสารบันทึกและเป็นการบอกเล่ากันมา ความเจริญทางเทคโนโลยี ที่เข้ามาสร้างความสะดวกสบายแทนภูมิปัญญาเดิม การลดลงของจำนวนผู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น การขาดวัสดุจากธรรมชาติที่จะใช้ในการผลิต รวมถึงระบบการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของท้องถิ่น เท่าที่ควร เป็นต้น โดยปัจจุบันมีศิลปวัฒนธรรมที่สูญหายไปจากสังคมภูเก็ตแล้วเช่น การแสดงลิเกป่า การแสดงต้นไถ่ การแต่งงานแบบบ่าบ่า ประเพณีการนอนหาด การทำบุญขวัญข้าว การสานสอของงานเดือนสิบ ประเพณีงานศพแบบเงินเต็มรูปแบบ การตั้งชื่อเงินสำหรับเด็ก เกิดใหม่ การละเล่นพื้นบ้านของเด็กเช่น อีจู้ด ทอยราว และเข้ห่งยงฯ และการทำเรือหางยาว เป็นต้น สำหรับสิ่งที่ยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่บ้างนั้นส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการสืบทอดกันมาของครอบครัวโดยไม่ได้สร้างความรู้และความเข้าใจแก่คนรุ่นใหม่ ถึงเหตุผลความเป็นมาและคุณค่า เท่าที่ควร ทำให้มีความเสี่ยงที่จะสูญหายได้ในอนาคต เช่นกันหากหมดคนรุ่นเก่า

- ศิลปะและวัฒนธรรมถูกดัดแปลงเพื่อนำตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านการกิจการท่องเที่ยวมากขึ้นซึ่งในด้านหนึ่งเป็นก็เป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้มีการสืบสานต่อไปในอนาคต แต่หากว่ามีการเปลี่ยนแปลง

มากเกินไปจนไม่คำนึงถึงรากฐานเดิมอาจทำให้สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ และคุณค่าของประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมไป ตัวอย่างเช่นประเพณีการกินผักที่ปัจจุบันนับวันจะเป็นการแสดงโชว์มากขึ้น การแสดงร้องเงี้ยวที่มีการดัดแปลงทำรำและเพลงร้องเพื่อให้ดึงดูดผู้ชม รุ่นใหม่มากขึ้น หรือประเพณีชักพระในปัจจุบันที่ฟื้นฟูจากประเพณีของชาวใต้ซึ่งฝั่งทะเลตะวันออกไม่ใช่แบบภูเก็ตดั้งเดิม เป็นต้น

- มีความพยายามของคนภูเก็ตในการพยายามสืบค้น และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูเก็ตอยู่แต่ยังไม่กว้างขวางนักโดยส่วนใหญ่อยู่ในวงของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอายุค่อนข้างมาก ขณะที่คนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องนี้เท่าที่ควร ทำให้เป็นที่น่ากังวลว่าในอนาคตจะไม่มีผู้ดำเนินการด้านนี้ต่อ นอกจากนี้ข้อมูลที่สืบค้นไว้ส่วนใหญ่ยังแยกส่วนไม่สมบูรณ์ครบถ้วน รวมถึงไม่ได้มีการทบทวนเพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของศิลปวัฒนธรรม ต่างๆ ของภูเก็ต

- ทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นภูมิปัญญาและแหล่งข้อมูลในการสืบค้นประเพณีและวัฒนธรรมของภูเก็ตมีจำนวนลดลง และที่มีอยู่ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้สูงอายุ

- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทั้งระดับภูมิภาคและท้องถิ่นต่างมีนโยบาย ส่งเสริมเพื่อฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ต แต่ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ และ บุคลากร ทำให้การดำเนินงานไม่มีความต่อเนื่อง ขาดยุทธศาสตร์แผนงานระยะยาวที่เป็นระบบ และไม่มีการต่อยอดประสานงานกัน

- เด็กและ เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ความรักและภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ตเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพัน หรือทำกิจกรรม กับเครือญาติที่เป็นผู้สูงอายุเพื่อซึมซับประเพณีและวัฒนธรรมน้อยลง ไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจกับชุมชน รวมถึงระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการให้ความรู้ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนเท่าที่ควร เห็นได้จากเด็กภูเก็ตรุ่นใหม่ ปัจจุบันเริ่ม พูดภาษาใต้สำเนียงภูเก็ตไม่ได้ เล่นการละเล่นพื้นบ้านของเด็กภูเก็ตแบบเดิมไม่เป็น ไม่มีความรู้และความเข้าใจในประเพณีของท้องถิ่น เป็นต้น

2.3 บทบาทของภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ต

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐบาลโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีบทบาทสำคัญต่อการดูแลและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ตโดยในปีงบประมาณ 2552 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 19 แห่งได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านนี้เป็นจำนวน 82.4 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 31 เป็นการสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนา รองลงมาร้อยละ 22 คือการสนับสนุนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆและประมาณร้อยละ 18 เป็นการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นตามลำดับ สำหรับภาคเอกชนที่มีบทบาทมากคือ มูลนิธิบาบา พารานากัน ซึ่งได้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ต เช่นการฟื้นฟูประเพณีการแต่งงานแบบบาบา รวมถึงการสร้าง

เครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงประเพณีและวัฒนธรรมของภูเก็ตกับพี่น้องชาว จีนบาบ๋าในปักษ์และมะละกา ของประเทศมาเลเซีย เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษาของเด็กและเยาวชนด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมี อยู่ค่อนข้างน้อย ที่ชัดเจนมีเพียงโครงการจัดตั้งศูนย์ บาบ๋าภูเก็ตที่ดำเนินการในโรงเรียนสตรีภูเก็ตและโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัยเท่านั้น รายละเอียดตารางที่

ตารางที่ 2.1 แสดงโครงการพัฒนาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านศิลปะและวัฒนธรรม

โครงการ	หน่วยงาน	พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย	ปี ดำเนินงาน	งบประมาณ
โครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ				
1. โครงการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะผู้เกิด	โรงเรียนสตรีภูเก็ต/กรม ศิลปากรที่ 15 จังหวัดภูเก็ต (30,000 บาท)	นักเรียน 3,000 คน	2552	700,000
2. โครงการทัวร์ประวัติศาสตร์	สภาวัฒนธรรมจังหวัด/ สำนักงานวัฒนธรรม	บุคคลผู้สนใจก่อนวันกลางชนะเลิศ 1 สัปดาห์	2552	-
โครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น 19 แห่ง				
1. โครงการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	25,773,000
2. โครงการสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญ	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	18,034,000
3. โครงการสนับสนุนประเพณีท้องถิ่น	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	14,824,000
4. โครงการสนับสนุนกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	8,768,000
5. โครงการสนับสนุนสังคม	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	7,662,500
6. โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	5,555,000
7. โครงการสนับสนุนกิจกรรมร่วมสมัย	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	1,120,000
8. โครงการสนับสนุนเงินอุดหนุน	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	500,000
9. โครงการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์	อปท. 19 แห่ง	ภูเก็ต	2552	170,000

โครงการ	หน่วยงาน	พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย	ปี ดำเนินงาน	งบประมาณ
โครงการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานเอกชน				
1. โครงการประชุมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภูเก็ต	กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์ภูเก็ต	ภูเก็ต	2552	-
2. โครงการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น (ปิ่นัง มะละกา สิงคโปร์)	มูลนิธิบาป่าพารานากัน	ภูเก็ต	2552	-
3. โครงการประชุมแลกเปลี่ยนเรื่องศิลปวัฒนธรรม (ปิ่นัง มะละกา สิงคโปร์)	มูลนิธิบาป่าพารานากัน	ภูเก็ต	2552	-

2.4 ความต้องการในการพัฒนา

จากการศึกษาข้อมูลความต้องการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ตจากชุมชนและผู้ที่สนใจที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นพบว่าปัจจุบันยังมีช่องว่างในการพัฒนาที่ต้องการให้มีการเติมเต็ม ดังนี้

- การปลูกจิตสำนึกคนภูเก็ตให้มีความรักและเห็นคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ต ซึ่งมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากที่อื่นในด้านการผสมผสานและยอมรับซึ่งกัน และกันของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานที่ทำให้คนภูเก็ตสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ได้จนถึงแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- การศึกษาวิจัยเพื่อสืบค้นศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของภูเก็ตอย่างเป็นระบบเพื่อทราบถึงการประเพณีลักษณะ เปลี่ยนแปลง การสูญหาย และการดำรงอยู่ของสิ่งดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นหลักฐาน ข้อมูลในการศึกษาของคนรุ่นใหม่ต่อไปในอนาคต รวมถึงใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแผนแม่บทการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของเมืองภูเก็ตต่อไป
- การส่งเสริมให้เมืองภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมขึ้นมาอย่างจริงจังและเป็นระบบนอกเหนือจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนที่เป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป
- การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของภูเก็ตมากยิ่งขึ้นโดยผ่านทั้งระบบการศึกษาในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา เช่น การส่งเสริมการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น การส่งเสริมจัดชมรมศิลปวัฒนธรรมของ เด็กนักเรียนและนักศึกษา รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานศึกษาผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น การแข่งขันหรือประกวด แสดงศิลปะท้องถิ่น การประกวดโครงการหรือเรียงความเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น